

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Újévi üdvözlét

minden rendű és rangú egyházi és világi híveinknek a két magyar hazában

Kedves Atyámfiak! — Most, hogy Isten kegyelméből ismét saját magamon tapasztalom, hogy „sokrendbeli próbák vannak ez világi életben“, első szavam is a hála és a köszönet legyen a Gondviselés iránt, aki a betegséggel járó kényeszerű pihenés után újból visszaadta erőmet és munkakedvemet, s a hivatásommal járó kötelességek buzgó teljesítésére hathatósan serkent. Mert bizony a mai világban nem maradhatunk sokáig a négy fal között. Az elszigeteltségből ki kell lépnünk az élet és munkásság küzdőterére, a világ piacára, sőt talán a harci frontra is, ahol azonban csak hozzánk méltó nemes fegyverekkel óhajtjuk megvédelmezni a századok mártírúrával megpecsételt Igazságunkat, azt az evangéliumi szent hitet, amely kit-kit az áldozat és a szeretet mértéke szerint üdvözít.

Köszönöm a jóbarátoknak, hogy betegségemben meglátogattak s jókívánataikkal nyomott kedélyhangulatomat fölélénkítették.

Köszönöm a Gyülekezeteknek, hogy a karácsonyi szent ünnepek alkalmából együttesen imádkoztak érettem, az én teljes felgyógyulásomért, hogy ismét a „magam lábán“ járhassek s meglátogathassam buzgó atyánkfiait a legtávolabbi szórványban is.

Készülődtem is a missziói munkára még a tavaly, a pünkösdi lélek látogatása idején; de a politikai helyzet miatt kénytelen voltam jobb időkre halasztani a háromszéki egyházkörünk ekklezsiáinak püspöki vizitációját. Külső látogatást csak alkalmilag végeztem Nagybányán és Bánffyahunyadon, ahol istentiszteletet is tartottam s a felekezetek és helyi hatóságok részéről is egyházunkat megtisztelő fogadtatásban részesül-

tem. Most, hogy a székely vasút csatlakozása készen van, remélem — Isten után — nem lesz akadálya annak, hogy a „zágoni halovány csillag“ vezérlete mellett, útitervemet megvalósíthassam. S ugyancsak remélem, hogy a tavaszfélen ott lehetek Székelykeresztúron, a gimnázium 150 éves jubileumán, amikor az új épületet is fölszentelhetjük, amire — tudvalevőleg — az első világháború kitörése miatt nem került sor. Ekkorra tervezük a Gazdasági Iskola alapkövetélteli ünnepét is.

Szóval, ez a reánk virradt 1943-ik esztendő elég mozgalmasnak ígérkezik. Miközben gondolom, hogy mindannyiunknak vágya és reménye magyar Hazánkat és a nagyvilágot illetőleg abban összpontosul, hogy az ideális lelkiállattal vállalt és dicsőséggel végzett óriási küzdelem meg hozza magyar népünk számára is a maga győzelmes befejezését. Odakünn — hála Istennek! — szilárdan áll a front, megingathatatlan a jellem és a becsület vértjébe öltözött honvéd hadsereg. Ebben a mai vezetés mellett, velünk együtt gyászoló Kormányzói Családunk töviskoronáját tekintve, bátran megbizhatunk... Legyen hát rend és tisztesség, egymás megbecsülése és önzetlen munka és jóakarató támogatás fönt és alant, idehaza, a magyar polgári társadalom összes rétegeiben. Sőt az egyházi téren is, ahol Erdély a múltban is mindig vezetett. Itt sem engedhetjük meg, hogy magas állásban levő vezető ember olajat öntsön a tűzre, amely a „Ne temere“ pápai Bulla óta amúgy is, hol lappangó, hol emésztő lángban tizedeli Hazánkban a keresztény családok külső jólétét és belső békességét.

Kedves Atyámfiak! Ti, kivált a városokban és

a távoli szórványokban majdnem mind egyes házasságban éltek, s egymás templomába felváltva jártok, hogy a mindenek Urát, az élő Istent, bevett szent szokás szerint tiszteljétek. Csak nem gondoljátok, hogy az Úristen annyira részrehajló lenne, hogy az egyik félnek az imádságát meghallgassa és teljesítse, a másikat pedig nem? Hiszen, százszor-ezerszer hallottuk, hogy az Úr nem személyválogató: csak tetteinket nézi, s azoknak is csak a forrását, az imádságos szívet s aszerint hozza meg a maga ítéletét. Földi helytartója pedig csak egyetlenben egy van: az élő lelkiismeret. Ennek ítélőszéke elé idézzük mindazokat, akik a mai apokaliptikus időkben is — a zavarosban halászni szeretnének. Kérlek az Úr Jézus szent nevére, hogy maradjatok hívek a megismert Igazsághoz, amely megszabadított minket a lélekölő Betű uralma alól s megnyitotta mindnyájunk számára az égi Atyához, a mi Egy Igaz Élő Istenünkhöz vezető utat.

Imádkozzatok Öhozzája gyermeki alázattal, bizalommal és szeretettel, jó reménységgel várva

bűneitek bocsánatát s a jelen súlyos küzdelmeiből való áldott szabadulást a Béke és a kiengesztelődés jegyében. Én sem szünök meg buzgón imádkozni a Gyülekezetek anyagi és erkölcsi javaiért, a templomok világosságáért és iskoláink felvirágozásáért.

Arra kérem Szolgatársaimat, hogy a szószék és a chorus szomszédságában és a parochiákon uralkodjék mindenütt szerte a Hazánkban, a Nemzet nagy céljainak szolgálatában is, harmonikus együttműködés! Legyünk mindannyian engedelmes eszközei az áldott atyai Gondviselésnek, hogy a barázdába hullott mag sokszorosán meg hozza a maga gyümölcsét népünk javára és Isten dicsőségére...

Ilyen szellemben kívánok édes Mindnyájatoknak boldog Újesztendőt. Fogadjátok főpásztori meleg üdvözetemet és áldáskívánataimat!

Szeretettel:

JÓZAN MIKLÓS
unitárius püspök.

Szabad-e kettészakítani a budapesti egyházközséget ?

Egyházi életünk napirenden lévő problémái közül minket budapesti unitáriusokat legközelebből érint a budapesti Misszió Ház jogi helyzetének kérdése. Minthogy azonban a kérdés helyes, vagy nem szerencsés megoldása nemcsak a budapesti egyházközség, de az egyetemes Egyház érdekeit is kedvezően, vagy kedvezőtlenül befolyásolja, szükségét látjuk annak, hogy ezzel a kérdéssel nyilvánosság előtt is foglalkozzunk. Foglalkozzunk pedig azért, hogy a helyzet megvilágítása által lehetővé tegyük a részletkérdésekkel nem foglalkozó és így a helyzetet teljesen nem is ismerők részére ebben a kérdésben a tisztánlátást és a kérdés felett dönteni hivatottak részére, az adottságok ismeretében a helyes és bölcs elhatározást.

Boldogok leszünk, ha az alábbi fejtegetésünkkel a kérdés helyes és megnyugtató megoldásához hozzájárulhatunk.

Azt hiszem az mindnyájunk és így a kedves olvasó előtt is tudott dolog, hogy a budapesti Unitárius Missziós Házat az Amerikai és Angol Unitárius Társulatok létesítették, az általuk Budapesten vásárolt épületnek missziós célokra való átengedésével, a trianoni békeparancs, azaz Magyarország erőszakos megcsönkíttatása után. A Misszió Ház feladata tehát missziós célok szolgálata. A Misszió Ház épülete az említett Társulatok tulajdonát képezi ma is és annak kezelésével egy bizottság bízott meg.

A Misszió Ház kétségtelenül egy egyházi intézmény és Szervezeti törvényünk szerint nem egyházközség. Nem tekinthető egyházközségnek annak dacára sem, hogy a kérdéses épületben, jelentős székesfővárosi támogatással templom is építettett be és a Misszió Ház ügyintézésének ve-

zetésére az alapítók lelkeszi állást is szerveztek. Ezzel az amerikaiak nyilvánvalóan az amerikai vallási szervezeteknek, „church“-nek létesítésére gondoltak.

A mi magyarországi egyházi szervezetünk szerint az egyházközség fogalmát nem meríti ki a Misszió Ház intézménye, mert az egyházközség egyik legfőbb kelléke: az egyházközségi tagok hiányoznak. Ugyanis a Szervezeti törvényünk 6. §-ának értelmében az unitárius vallású polgár, ha abban a polgári községben, ahol lakik, unitárius egyházközség van, annak az egyházközségnek tagja. Tehát kétségtelen, hogy a budapesti unitáriusok a budapesti unitárius egyházközség tagjai még abban az esetben is, ha a Misszió Ház templomában hallgatják az Isten igéjét.

Ezek szerint tehát itt nem alakítható olyképpen egyházközség, amint az Amerikában történik, hogy megjelenik egy lelkesz, létesül egy gyülekezeti terem, vagy templom és akörül minden törvényes formáság betartása nélkül, áttértett hívekből összeadódik a gyülekezet.

A Missziós Ház helyzetének kérdése tehát éppen ennél a pontnál csúcsosodik ki, s vár megnyugtató megoldásra.

Belátjuk, hogy a kérdés nem egyszerű. A templomot befogadó épület idegen tulajdon és így az alapítók által bármikor, máról-holnapra elidegeníthető és a mai rendeltetésétől elvonható. A lelkesz illetményeit, részben az ingatlan jövedelme, részben pedig állami és társadalmi adományok fedezik. A lelkesz személye azonban semmi kapcsolatban nincs az intézmény székhelyén valóságban jelenlévő budapesti egyházközséggel. Már pedig kétségtelen az, hogy az emlí-

tett lelkész temploma szószékéről, a budapesti egyházközségnek azon tagjai vallási és lelkiéletére, akik az igehirdetést ott hallgatják, befolyással van anélkül, hogy a budapesti egyházközség vele, mint minden egyházközség a maga lelkészével szervezeti kapcsolatban állana.

Minden személyi vonatkozástól eltekintve, csupán a lényegét nézve, a budapesti egyházközség elnöksége e kérdésben, a kebli tanács és közgyűlés határozata alapján, a Főhatósághoz intézett felterjesztéseiben kifejtette a maga álláspontját. Az előterjesztésekben reá mutatott azokra a megoldási lehetőségekre, amelyek szerint egyetemes egyházi-, a budapesti egyházközségi és nem utolsó sorban, éppen missziós szolgálat érdekében életrehívott intézmény, a Misszió Ház érdekében is — a kérdés megnyugtató módon megoldható volna.

A javasolt megoldási módozatokkal részleteiben e helyen nem kívánunk foglalkozni. A lényeg az, hogy a Misszió Ház az alapítók által is meghatározott hivatásának, a missziói szolgálatnak odaadó munkálására állíttassék be, mint intézmény, s lelkészének szószéki szolgálata hozásék összhangba a budapesti egyházközség törvényben biztosított jogaival és kötelességeivel. Mert az egyházközség e törvényes jogok és kötelességek gyakorlásáról, törvénsértés nélkül, le nem mondhat, másfelől e jogok és kötelességek bárki által való megesonkítása, a mai törvényes rendelkezések mellett, véleményünk szerint, törvénsértés nélkül meg nem valósítható.

A most kifejtettek után nem térhetünk ki az elől, hogy a felmerült megoldási tervekkel kapcsolatban ne foglalkozzunk azzal, amely elevenen bele vág a budapesti unitárius egyházközség testébe.

Ez a terv nem más, mint a budapesti egyházközség megosztásának terve, hogy így a Misszió Ház temploma és lelkész köré egyháztagek is kapcsolóttassanak és hogy megteremtessenek azok a feltételek: egyháztagek, templom és lelkész, amelyek egyházi törvényeink értelmében az egyházközséggé alakulás elengedhetetlen feltételei.

Ha e kérdést csupán a Misszió Ház érdekei szemüvegén nézzük, annak illetően való megoldása kivihetőnek tetszik.

De nézzük az érem másik oldalát is. Mert vannak más érdekek is, amelyek a kérdés elbírlásánál figyelmen kívül nem hagyhatók. Bizony, amint azt az alábbiakban látni fogjuk, igen nyomós és mind egyházi-, mind pedig egyházközségi szempontból el nem mellőzhető, súlyos érdekeket kell a kérdés megoldásánál a mérlegre tennünk.

Mint legfőbb és elsősorban figyelemre méltatandó tényező, itt van a budapesti egyházközség és másodsorban, de nem kevésbé fontos szempontból az Egyetemes Egyház érdeke is. Lássuk tehát, mit kívánnak ezek az érdekek.

Amint már fennebb is megállapítottuk, a Misszió Ház egy idegen tulajdönt képező ingat-

lanra alapított egyházi intézmény, amely ingatlan a tulajdonosok által maról-holnapra elidegeníthető, s így az intézmény anyagi bázisa megszűnik. Ezzel szemben a budapesti egyházközség, mint az Unitárius Egyház szerves része — hitünk szerint — örökéletű. Az egyházközséget a nagynevű elődök több, mint 50 éves szorgalmas, önzetlen munkája, áldozatos kötelességteljesítése hívta életre, fejlesztette, s biztosította annak fennmaradását és ellenálló képességét bárhonnán jövő, romboló áramlatokkal szemben. Dicsékvés nélkül állíthatjuk, hogy az egyházközség a Székesfővárosban méltó reprezentánsa az unitárius vallásnak. Lelki-, szellemi ereje, kellőleg megalapozott vagyoni helyzete tette lehetővé azt, hogy az elmúlt évtizedekben anyagi és szellemi erejével a Duna-Tiszamenti egyházkörben segélyezésére legyen a támogatásra szoruló, nagy nehézségekkel küzdő egyházközségeknek. Saját erejéből tartja fenn magát, sőt nehéz időkben még a vikáriatus vagyoni támogatására is vállalkozott. Így hát egyetlen egyházközség a Duna-Tiszamentén, amelynek jövője és továbbfejlődése anyagiakban is biztosítva van. De csak akkor, ha a mai egységes életképessége meg nem bontatik, le nem gyengíttetik.

Nézz meg egy szépen fejlődő, erőteljes, ép emberi testet, vagy egy szépen fejlett, dús lombozatú tölgyet. Szemnek, szívnek gyönyörködhető látvány. Bármelyiket hasítsd ketté, életet öltél, alkotás helyett helyrehozhatatlan, romboló munkát végeztél. Ez lenne a helyzet a budapesti egyházközség kettéhasítása esetében is. Hasítsd ketté azt, s a szebb jövőre hivatott egyházközség legyengül, visszafejlődik és végtére meg is semmisülhet. Ez nem lehet unitárius cél. Ez nem szolgálná sem az egyházközség, sem pedig az egyetemes Egyház érdekeit.

Itt kapcsolódik a kérdésbe az egyetemes egyházi érdek is. Vagy talán egyetemes egyházi érdek ma az, hogy bizonytalan alapokra épített egyházi intézmény érdekében, bizonytalan célokért és eredményekért feláldozzuk egyik legnagyobb egyházközségünk jövőjét és ezáltal kockáztassuk az unitarizmus fennmaradását és jövőjét a magyar részeken?! Vagy talán közömbös-e, egyetemes egyházi érdekből, a budapesti egyházközségnek, mint az Egyház egyik legerősebb tartópillérének meggyengítése, megbontása?

Azt hisszük, hogy minden tárgyilagosan gondolkozó és egyházát, vallását szerető unitárius a való helyzet ismeretében könnyen válaszolhat a kérdésre.

A cím szerinti kérdésre, a fentiek ismeretében, a válasz csak egy lehet: a budapesti egyházközséget kettéosztani nem szabad, mert aki ezt teszi, az az élő fának gyökerére veti fejszéjének élet. Rombolni könnyű, építeni annál nehezebb. Ha építeni akarunk: a Misszió Ház végezze rendeltetése szerinti missziós munkáját, nemes, szép hivatását az egyházközség érdekeinek sérelme nélkül. Szerezzon a szórványokban új egyházi tago-

kat, anélkül azonban, hogy a meglévő, életképes egyházközségek egysége megbontatnék. A budapesti egyházközséget pedig szent hivatásának betöltésében ne zavarja ok nélkül senki.

A kérdés eldöntésénél pedig legyen a *suprema lex: az egyházi érdekeknek feltétlen érvényesülése. Videant consules!*

Kelemen Béla egyházközségi gondnok, egyházi tanácsos.

Megszületett a magyar „Cuore”

Tudják kérem, mi az a „Cuore”? Könyv, amelyet annyi nyelvre fordítottak le, mint — a Biblián kívül — egyetlen más könyvet sem. Megjelent francia, angol, német, spanyol, portugál, hollandi, orosz, dán, svéd, lengyel, örmény, török, arab, lapp és kirgiz nyelven. Első külföldi kiadása évtizedekkel ezelőtt magyar nyelven jelent meg. A japániaknál kötelező iskolai olvasmány, s csak japáni nyelven egymagában több példányban jelent meg, mint a könyv eredeti nyelvén, az olaszban, holott az olasz nyelvű kiadásai már meghaladták a kétmillió példányszámot.

Ez a könyv, *De Amicis* könyve, „A szív”. Hihetetlen világsikerét annak köszönhetné, hogy egy fenekestül felfordult világban, amelyet az olasz irredenta, majd a osztrák-porosz háború fegyveres feszültségei kavartak fel véres gomolyaggá, volt bátorsága az emberi jóság evangéliumát elhirdetni; eléggé merész volt azt állítani — persze csak a sorok között, mert nem akart propagandista-könyvet alkotni —, hogy az emberi szervezetnek az öklén kívül van még néhány más életfontosságú szerve is, többek között — a szíve.

Már a regény megszületésének története is sokat mond. Volt az írónak egy kis fia, Ugo, akit édesapja az iskola kapujában szokott volt bevárni, hogy hazakísérje. Egyszer is ott várakozott rá s észrevette, hogy a gyerek ma nem egyedül jön ki az épületből, hanem a helybeli kovács kisfia bandukol mellette. A szegény gyerek az apjától örökölt ócska ruhában csaknem elvész, esetlenül csetlik-botlik és, mint aki tudatában van az élet súlyos, nagy tragédiájának, ijedt, komoly arccal néz maga elé. Elgondolhatatlan volt, hogy ez a kis arc mosolyogni is tudjon. S ekkor a kis Ugo megsimogatta a szegény kis fiú arcát, gyengéden az álla alá nyult, fejét felemelte és a kis kovácsgyerek egyszerre elmosolyodott. Mélységes hálával, bensőséges szeretettel tekintett a kis Ugo szemébe.

Ebben a pillanatban született meg a kis Ugo édesapjának, az író *De Amicis*-nak agyában az új könyv, amelynek témája azonnyomban készen állott előtte: a könyv a szeretetről fog szólni, amely manapság leginkább csak a gyermeki lélekben található meg, s címe „A szív” lesz!

*

Mint azóta annyiszor, az emberiség újra egyszer a gyűlölet áradatában fuldoklik. Talán soha

még nem volt annyira szükség az emberi méltóság kihagsúlyozására, mint napjainkban; talán soha nem volt még olyan kevés forgalma a lelki patikákban annak a panaceának, amelyet ember-szeretnek hívnak a lélek medikusai.

S lám, a kellő pillanatban megszületett újra egy könyv, amely — ha nem magyarul látott volna napvilágot — fejemet teszem rá: néhány hónap múlva a világirodalom egyik *bestseller*-évé lenne. Aki írta, papi ember; de tizenöt esztendeig a gyermekek papja volt. Az ő lelkükbe hallgatózott bele nagyon mélyen; az ő dadogó kis gyerek-szavukon át figyelte meg az élet romlását és rombolását; az ő pihegő kis szívükön keresztül állapította meg a nagy diagnózist: az Embernek leállott a szíve, alig-alig dobban már. Meg kell erősítenünk ezt a szívet, ha azt akarjuk, hogy az Ember ki ne vesszen végkép a természet egyenlegéből. Bátorítani kell a Jó-embert: ne higgye, hogy elhagyatottan áll a világban, hogy magányos árvaságban kell a Szeretet utolsó Bayard-lovagjaként elhullania. Tudja meg a Jó-ember, hogy nincs egyedül. Tömegével vannak Jó-emberek, akik várva várják az új nemzedék felnövekvését, amely vértjének szívpujzsául ragyogva hordozza majd meg világszerte címerét: az elevenen lüktető, szeretetre kész, piros emberi szívet.

*

Hogy ezek a sorok itt, ebben a folyóiratban, amelynek szerkesztője Szent-Iványi Sándor, megjelenhessenek, némi erőszakra és csalafintaságra volt szükség.

A szóbanforgó könyvet ugyanis ugyanez a *Szent-Iványi Sándor* írta, aki ma a budapesti unitárius egyház vezető lelkésze, de régebben, azokban a heróikus erdélyi esztendőkből, az újra-éledő erdélyi magyar irodalom egyik legnagyobb ígérete volt. Úgy tekintettek néhányadmagával reá, hogy az erdélyi újjászületés nagy műve az ő pennáján keresztül özönlik majd népének vérkeringésébe.

A papi elhivatottság sorsfordító ereje aztán messzibb sodorta az írói gyakorlattól: amerikai tanulmányévei, missziós munkája, gyermekoktató hivatása mintha kissé eltompították volna benne a Kriza Jánosok írói szenvedelmét. Bár akik ígéretét hallották, tisztán érezték felbúgó szavai mögött a költő örök „*numen adest*”-jét; tudták, hogy aki egyszer már megjárta az isten-közelség égő csipkebokrát, annak homlokán örökké ott marad a megrendült költői szó ragyogó varázsjele.

S a költő-írónak ez a belső paranesszava most életvalóságot kapott a „*Magasságok felé*” kötetében, Szent-Iványi Sándor ezüstös csengésű mesekönyvében. Ígéretet tettem, hogy ezt a könyvet nem fogom „agybafőbe dícsérni”, s a szerkesztő-író érthető szerénységét nem szeretném fölös dícsérőszavakkal megsérteni. De ez az ígéret nem lehet gátja annak, hogy éppen az *Unitárius Értesítő* olvasói ne vehessenek arról tudomást, hogy

Közgyűlésünk

ennek a lapnak szerkesztője, lelki közösségük kedves pap-barátja, olyan könyvet írt, amely belső értékben, szándékaiban, művészi szépségei miatt bátran felveheti a versenyt De Amicis nagy alkotásával, a „Cuore“-val

A székely hegyek acélos levegőjében fogant ez a könyv: ízes nyelve, költői képei, kedves figurái onnan valók, Csaba királyfi népének színes mesefájáról. De amit ezek a mesék elmondanak, az mindenkinek szól: felnőtteknek, gyermeknek, magyarnak, idegennek. Mert a könyv mondanivalója messzi fölébe emelkedik emberi életkoroknak, nemzeteknek, fajoknak, felekezeteknek. Az emberi jóság, a szívjóság örök parancesszavát hirdetik a gyöngédség megrendítő pátoszával, az emberiségben való hit csilingelő harangszavával, az optimista bizakodás felemelő lelkesült ségével.

✱

Higyjék el nekem, ha ezt a könyvet a tömegek olvasnák, persze nem fordulna meg egyszeriben napjaink véres végzete — ó, nem, a betű útja sokkal szövevényesebb, mint az indulatok harsányan dobbanó indulója! —, de legalább sokak lelkében megkondulna a lelkiismeret nyugtalanító harangnyelve és feltámadna idegeikben az arepirító önvád: „Ember, hát méltó ez hozzád?!“

És nekünk még külön örömünk ez a könyv azért is, mert benne feltámadt a régi nagy, magyar, unitárius költő- és írópapok örökletes hagyománya: a magyar unitarizmus egyik legszentebb jögeime arra, hogy — népességi arányszámát messzi meghaladóan — vártán álló örse, végvári vitéze legyen a magyar szellemnek, a magyar gondolatoknak.

S most emlékezzünk még meg ennek a könyvnek finom hangulatú, szinte rézkarszerűen gyöngéd meseképeiről is, amelyek *Byssz Róbert* művészi készségét és az író lelkébe való mély séges beleérzését bizonyítják.

✱

Hogy egy szóba tömörítsem *Szent-Iványi Sándor* könyvéről való ítéletemet: nekem lélekfordító könyvemmé lett ez a „*Magasságok felé*“.* Az öregség küszöbéhez érkezett ember, akiben egykori fiatalos hite az emberi jóságban ugyan csak megrendült az évtizedek folyamán, újra echózni hallja ifjú éveinek derűs hitét és bizakodás támad benne: talán mégsem volt egészen hiábavaló a mi szent hívésünk, fiatalságunk szent hevülete, amellyel a Jóság zászlaját lobogtattuk fennen a peremberkék törtetésével és könyöklésével szemközt. Talán...

SUPKA GÉZA.

* A könyv megrendelhető lapunk útján, vagy az Unitárius Iratmisszió címén. Ára 4.50 pengő.

Egyházközségünk közgyűlése 1943 január hó 10-én tartott ülésén, lemondott gondnoka *vitéz Kozma Ferenc* ny. altábornagy helyett, *Kovács Kálmán* ny. gimnáziumi igazgató, tanügyi főtanácsos afiát választotta gondnokká. *Kovács Kálmán* atyánkfia neves unitárius családból származik s csaknem egész életét egyházunk szolgálatában töltötte el. *Kriza János* nagynevű püspökünk unokája s így már szinte tradicionális az unitárius egyház iránti szeretet családjában. Hosszú időn keresztül volt egyházunk titkára s sok megvalósított gondolat fűződik nevéhez.

Egyházközségünk közbizalma méltán állította a felelősségteljes helyre. Hisszük, hogy eddigi lankadattan munkabírása és szellemi értékei egyházközségünk további építésében is érvényre jutnak. Egyházközségünk azzal a ténnyel, hogy megválasztását egyhangú felkiáltással fejezte ki, nyilvánvalóan elismerte *Kovács Kálmán* atyánkfia eddigi munkájának eredményét és méltán reméli, hogy az elkövetkezendő időkben egyházközségünk lelkészeivel és gondnoktársaival maradandó építő munkát fog végezni.

Ugyan ez a közgyűlés választotta meg tiszteletbeli gondnokává *vitéz Kozma Ferenc* ny. altábornagy afiát, ki gondnoksága alatt nemesen önzetlen lelkületével irányt szabott az egyházközség életének. Tiszteletbeli keblitanácsosokká választotta egyházközségünk *dr. Gál Jenő* és *dr. vitéz Nyiredy Géza* afiáit buzgó munkásságuk elismeréseképpen.

Keblitanácsosok lettek: *vitéz Kozma Ferenc*, *dr. Benczédi László*, *Berde Lajos*, *Fejér Domokos*, *Fodor Béla*, *dr. Fodor Gyula*, *vitéz Gidó Béla*, *Gotthárd Zsigmond*, *Kereső József*, *dr. Kisgyörgy Ferenc*, *dr. Szabó István*, *dr. Szent-Iványi József*, *vitéz Szinte Gábor*, *dr. Albert János*, *dr. Gyarmathy László* és *dr. Mikó Tibor* afiai. Mindnyájuk munkásságára és életére Isten gazdag áldását kérjük, s lapunk részéről is szeretettel köszöntjük őket.
(ir.)

Az Unitárius
Konferenciás Tábor

TÉLI KONFERENCIAJA

1943 március 20, 21, 25.
napjain d. u. 5 órakor.

Tárgy: Unitárius misszió
a történelmi időkben.

Egyházközségünk népesedése 1942-ben

Mint minden évben, úgy most is kimutatást szeretnénk adni lapunk olvasóinak egyházközségünk népesedési adatairól. Midenek előtt azonban annak megállapításával tartozunk, hogy egyházközségünk lelkeszi hivatala most igyekszik megteremteni azt a kartoték rendszert, melynek alapján népmozgalmunk ellenőrizhető lesz. Mint minden kezdet, úgy ez is nehéz. Egyházközségünk ma a legnagyobb és legerősebb unitárius egyházközség. Fekvésénél fogva azonban a legnehezebben itt lehet a lelki gondozást végezni. Híveink — a szétszórtság miatt — nehezen érhetők el. Most van folyamatban a szomszédsági rendszer megvalósításának terve, mely a gyakorlatban híveink szorosabb érintkezését fogja szolgálni. Ma még leginkább az Unitárius Értesítő az, melyen keresztül híveinkkel az érintkezést fenntarthatjuk. Tájékoztatásul nyújtjuk az itt következő adatokat:

Az 1942. évben kereszteltünk 41 fiút és 32 leányt, összesen 73. Az 1941. évvel összehasonlítva 2 fiúval és 3 leánnyal, összesen 5-tel többet.

Házasság kötésekor megáldásban részesítettünk 68 ifjú párt. Ebből tiszta unitárius házasság 6 volt. Összehasonlítva az 1941. év adataival megállapítható, hogy az elmúlt évben 14-el több ifjú párt részesítettünk egyházi megáldásban és míg az 1941. évben csak 2 tiszta unitárius házasság kötött, az elmúlt évben 6, ezen a téren is kedvező összehasonlítást tehetünk.

Sajnálattal kell azonban azt megállapítanunk, hogy 1942-ben temetési anyakönyvünk lapját is több bejegyzés terheli, mint a megelőző évben. 1941-ben 33, 1942. évben 58 atyánkfiát temettük el, közöttük feltűnő nagy számban egyházközségünk és egyetemes egyházunk vezető embereit is.

Betért egyházunkba: r. k.-ról 14, reformátusról 3, baptistáról 1 és volt 1 visszatérő az izraelita felekezetről, összesen tehát 19. Az 1941. év adataival való összehasonlítás alapján csupán eggyel kevesebb az elmúlt évi betérők száma, ha nem vesszük figyelembe az 1941. évben átvett 16 izraelitát.

Kitért 1942-ben r. k.-ra 8, ref.-ra 7, összesen 13. Tehát ezen a téren is nyereségünk van és pedig 6 lélek.

Kimutatásaink szerint, valamint az állami statisztika ellenőrző adatainak figyelembe vétele után állapítjuk meg, hogy az 1941. év végén hívenk száma 4318 volt, hozzá véve az 1942. év szaporulatát, közöljük, hogy egyházközségünk lélekszáma 4339. Ebben a számban nincsenek benne azok a vidékről Budapestre költözöttek, kiket még nem vehettünk be nyilvántartásunkba, mert időközben érkeztek.

Ezen adatok alapján megállapítható, hogy egyházközségünk egyetemes egyházunk legerősebb egyházközsége, mely az elszakítás alatt ta-

núbizonyosságát adta annak, hogy nemcsak önmagát tudja fenntartani, hanem egyetemes kérdések megoldására is képes volt. Rendíthetetlen meggyőződésünk, hogy a jövőben még gyarapodunk, hűen örködve azon, hogy — híveink, a közgyűlésben is megnyilvánult, egyöntetű kívánsága szerint — egységünk, melyben erőnk is rejlik, meg ne bontassék.
(K. G.)

Unitárius felsőházi tagok

A magyar országgyűlés felsőházában eddig csak hivatali állásánál fogva foglalt helyet főtisztelendő József Miklós püspökünk, s kinevezés folytán dr. vitéz Gyulay Tibor, a budapesti Kereskedelmi és Iparkamara kormánybiztosa, egyházi tanácsosunk.

Az erdélyi vármegyéknek biztosított törvényhatósági választások két vármegyében is unitárius embert küldtek ki a megye képviselőjeként a Felsőházba. Udvarhely megyében Pál Dénes siménfalvi lelkész, az Egyetemes Unitárius Lelkészkörnek a román megszállás hosszú éve alatt elnöke, az Erdélyi Párt megyei alelnöke, ismert szövetkezeti szakember, Háromszék megyében pedig dr. Szent-Iványi Gábor, földbirtokos, a háromszéki egyházkör felügyelő gondnoka, bankigazgató, az Erdélyi Gazdasági Tanács tagja választották meg felsőházi rendes tagokul.

Maros-Torda vármegyében pedig Halmágyi János marosköri esperes, marosvásárhelyi lelkész afiát első póttagnak választották meg.

A megválasztottakat szeretettel köszöntjük, mert tudjuk, hogy új, magas közjogi tisztükben is figyelemmel lesznek az unitáriusság érdekeire, melynek szolgálatára munkásságuk nagy részét eddig is odaszentelték. Isten áldása kísérje törvényhozó munkásságukat.
Ferencz József.

H I R E K

A HAZÁÉRT. Marosi József nyomdai betűszedő afia, c. örvezetői rangban hazája védelmezésében, a szovjet ellen vívott hadjárat alkalmával hősi halált halt. Isten adjon nemes lelkének nyugalmat és minket itthonmaradottakat vigasztaljon meg. Marosi József hosszú időn keresztül végezte lapunk nyomdai munkálatait a Máté nyomdában s lapunk részéről ezúton mondunk búcsút a hazának legnagyobb áldozatot adó munkatársnak.

Lapunk minden kedves olvasójának Istentől megáldott boldog újesztendőt kívánunk.

JÓZAN MIKLÓS püspök urat a vallásos és hazafias élet terén kifejtett fáradhatatlan és eredményes munkássága elismeréseképpen, a Főméltóságú Kormányzó Úr, a Magyar Érdemrend Nagykeresztjével tüntette ki. A legfelsőbb helyről kapott, ismételt kitüntetéshez lapunk részéről igaz szívvel küldjük jókívánságunkat.

Rádió közvetíti istentiszteletünket február hó 14-én d. e. 9 órakor a Koháry-utcai templomból.
Szolgálat: Szent-Iványi Sándor vezető lelkész.

Házasság. Hollóssy-Filep Piroska okl. óvónő és Kiresánszky Kálmán okl. gépészmérnök december hó 20-án tartották esküvőjüket a Koháry-utcai templomban. A lelkészi szolgálatot Szent-Iványi Sándor vezető lelkész végezte.

Halottaink. *makfalvi és iklandi Barabássy István* ny. kir. kúriai bíró, egyházunk Igazgató Tanácsának tagja elhunyt. Temetése egyházunk megáldása mellett a Farkasréti temetőben január hó 1-én volt. — *Dr. László Attila* okl. közigazda afia 23 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. Testvére volt *László Domokos* tanító és *László György* főhadnagy afiainak. — *Pál Ferenc* ny. unitárius esperes-lelkész afia 82 éves korában Oklándon elhunyt. Isten adjon mindnyájuknak csendes nyugalmat s az ittmaradottaknak megnyugvást. Emléküket szeretettel megőrizzük.

Fronton küzdő katonáinkkal állandó levelezésben állanak lelkészeink. Arra kérjük kedves olvasóinkat, hogy akinek unitárius vallású rokonai, ismerősei vannak a fronton, egy levelezőlapon közöljék azok táborigazgatóinak a lelkészi hivatalal, hogy a levél általi kapcsolatot megteremthessük velük.

A Berde Bizottság, amely tehetséges gyermekeink taníttatását van hivatva megvalósítani, *dr. Gelei József* egyházi főgondnok afia felhívására nagyobb városainkban, így Budapesten is alosztályokat létesített, hogy ezáltal megkönnyítse a városokban ipari pályára készülő ifjaink gondozását. Egyházközségünk a mozgalom iránt tanúsított jóindulatának azzal adott kifejezést, hogy közgyűlésén határozatilag kimondotta a maga részéről nyújtandó segítség szükségét. Főgondnok afia választása alapján Budapesten a Berde Bizottság vezetői *Szent-Iványi Sándor* vezető lelkész és *dr. vitéz Lázár János* ny. min. tan., gyárigazgató afiai lettek. Bevonták a bizottság munkálataiba titkári minőségben *vargyasi Szolga Ferenc* vallástanító lelkész afiát is. Ezideig már 11 székelyföldi tehetséges ifjút helyeztek el Budapesten, kiknek gondozása állandóan tovább folyik.

Ferencz József lelkészt a főtisztelendő Püspök úr szolgálattételre Debrecenbe rendelte, 1943 január hó 1-ével. Egyházközségünk Dávid Ferenc Egylete Ifjúsági Körének egy éven keresztül védnöke volt és buzgó munkásságot fejtett ki a székely földről feljött és az egyesületben összegyűjtött legények és leányok körében. Kirendelése következtében védnöki tisztéről is le kellett mondania. Közgyűlésünk — megköszönve buzgó munkáját — tudomásul vette a lemondását és az egyesület további vezetésével *Kereki Gábor* vall. tan. lelkész afiát bízta meg.

Felkérjük kedves híveinket arra, hogy lakásváltozás esetén új címüket helyesbítés végett egyházközségünk lelkészi hivatalával akár telefonon, akár levelezőlapon közölni szíveskedjenek.

Egyházközségünk címére küldött minden pénzadomány rendeltetését feltüntetni kérjük, hogy a könyvelésnél zavarok ne keletkezzenek. Gyakran érkezik csekken, vagy postautalványon olyan pénzösszeg, melynek rendeltetése nincs feltüntetve s így a félreértések egész sorát kell levelezés formájában megszüntetnünk.

Lapunk előfizetési díjából tartja fenn magát. Ezért arra kérjük kedves előfizetőinket, hogy hátralékos díjaikat minél előbb beküldeni szíveskedjenek.

Józan Miklós püspök úr könnyebb természetű megbetegedés folytán a kolozsvári klinikán fekszik. Lapunk alapító szerkesztőjének ezúton kívánunk gyógyulást, kérve az egy Isten gondviselő áldását.

Rendőreink számára, január 12-én istentiszteletet tartott *Szent-Iványi Sándor* vezető lelkész. Kis számú rendőrlegénységünk buzgón látogatja ezeket az istentiszteleteket, természetesen szolgálatuk, elfoglaltságuk lehetősége szerint.

Rostás Dénes bölöni lelkész afia január 10-én d. u. 6 órakor istentiszteletet tartott székelyföldi legények és leányok részére. Az istentisztelet után hosszasan elbeszélgetett egyházközségünk bölöni származású tagjaival és a bölöni származású ifjakkal.

Rádió közvetítette január 10-én istentiszteletünket, a Koháry-utcai templomból. A szolgálatot ez alkalommal *remetei Filep Imre* központi misziói lelkész afia végezte.

Kis Márta testvérünket alkalmazta egyházközségünk elnöksége január 1-vel próbaidőre gépírói minőségben, s őt e helyről is szeretettel köszöntjük.

Eljegyzés. Gyimesi István (Gyálliget) és Harangozó Ilonka (Rákospalota) január 3-án tartották eljegyzésüket.

Kinevezések: Pásint Ödön afiát miniszteri tanácsossá nevezték ki. Gönczi Sámuel presbiter, Lőrincz Pál, Borbély Pál, Maksay László és Marossy László afiait fővárosi rendes tanárokká kinevezték. Kinévezett atyánkfiaiainak szeretettel gratulálunk.

Dr. Antónia Sándor rendőrfogalmazó afiát rendőrkapitánnyá nevezték ki. Szeretettel gratulálunk.

Dr. Mikó Tibor miniszterelnökségi miniszteri s. titkárt miniszteri titkárrá nevezték ki. Szeretettel üdvözljük.

„ARATÁS“. (Írások könyve.) **Józan Miklós** püspök úr fenti cím alatt egy emberöltő irói munkásságának legjavát gyűjtötte össze és az a kolozsvári Minerva cég kiadásában jelenik meg, mintegy 24 ivnyi terjedelemben. A könyv prózai költemények, fordítások, egyházi beszédek és előadások, valamint versek és dalok gyűjteménye. Előfizetési ára: füzve 10 P, kötve 15 P és előzetesen meg lehet rendelni a Minerva könyvkereskedés, Kolozsvár címen.

Haretéren küzdő katonáink részére bibliákat és imakönyveket küldünk. Kérjük atyánfiainkat, hogy erre a nemes célra küldjék el adományaitkat egyházközségünk címére. Az adományok befizethetők postautalványon, vagy csekken, de kérjük, hogy minden esetben sziveskedjenek fel tüntetni az összeg rendeltetését.

Nemes Tibor gazdasági felügyelőt, Nemes Dénes ny. p. ü. főtanácsos debreceni presbiter afia fiát a Földművelésügyi Minisztériumba rendelték be szolgálattételre.

Kovács Albert főhadnagy debreceni hivünket, a doni arvonalszakaszon százada élén tanúsított bátor magatartásáért dícsérő elismerésben részesítették.

Dr. Bartók Géza okl. közigazdát, néhai Bartók Géza lelkésztársunknak fiát a közellátásügyi minisztériumba közellátási felügyelőnek nevezték ki. Szeretettel üdvözljük.

Ifj. báró Daniel Lajos székelykeresztúri gazdasági iskolai tanár és nagyajtai Cserey Zsuzsanna karácsonykor tartották eljegyzésüket.

Felsőgallán Úrvaországostással egybekötött istentiszteletet tartunk január 31-én, a református templomban. Szolgálat: Szolga Ferenc lelkész.

A személyi híreket lapunk készsággel teszi közzé abban az esetben, ha arról szerkesztőségünk értesítést kap. Tekintettel azonban arra, hogy a változott körülmények lehetetlenné teszik azt, hogy a szerkesztőség minden egyes esetnek utána járjon, ezúton is kifejezést kell adnunk annak, hogy csak a lap címére beküldött közérdekű híreknek adhatunk helyet.

Debrecenben a budapesti Dávid Ferenc Egyület tart vándorgyűlést január 17-én, vasárnap délután az unitárius templomban. Megnyitót mond báró Daniel Gábor elnök, előadást tart „a vallásszabadság törvénybeiktatása” e. dr. Csiki Gábor esperes-főtitkár

Dr. Csiki Gábor esperes prédikál Debrecenben június 17-én d. e. 10 órakor az unitárius templomban a budapesti Dávid Ferenc Egyület vándorgyűlése alkalmából.

Az Enyedyné Pünkösdi Mária alapra Józán Miklósné főtisztelendő asszony és dr. vitéz Nyiredy Gézámné 10—10 pengőt adományoztak. Nőszövetségünk ezúton is hálás köszönetet mond.

A Nőszövetség karácsonyi akciójára az alábbi

adományok folytak be, melyeket ezúton nyugtázzunk: Nemzeti Bank, Havas Béla 200—200 P., TÉBE. 100 P., Szinte János 70 P., Haas Fülöp és Fia féle Rt., v. Lázár Jánosné, Óriás Zoltánné, Takács Béla, Lawner Károly 50—50 P., Kuti Károly és felesége 43 P., Turmezey Lászlóné 40 P., (a nyugtázást folytatjuk).

A **Lelkészi Nyugdíj**-alap javára az alábbi szíves adományok érkeztek december hó 31-ig: dr. Zsakó István és dr. Zsakó Gyula koszorú megváltás címén 20—20 P., özv. Mórincz Ferencné 2 P., Nagy Istvánné 5 P., özv. Jáky Nándorné 2 P., dr. Surányi Ede 10 P., Walentin Józsefné 1 P. és Elek Mihály és neje 4 P. Összesen: 64 P. Zsigmond pénzt. Isten áldása legyen az adakozókon.

Lapzártakor vettük a hírt, hogy dr. vitéz Gyulay Tibor kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, miniszteri biztos és Csiky Albert afiait a Felsőház tagjává kinevezték. Mindkettőjüket szeretettel köszöntjük.

Istentiszteleti sorrend február hónapban:

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .			
Rendes istentisztelet	7 21	d. e. 9.	Barabás István
	R. 14 28	" "	Szent-Iványi Sándor
Ifjúsági istentisztelet	7 21	" "	Kereki Gábor
" "	14 28	" "	Szolga Ferenc
A Misszió Ház templomában (IX. Högyes E.-u. 3.)	7 14	d. e. 10 és	dr. Csiki Gábor
" "	21 28	d. u. 6	
Máv. telepi prot. imaház	7	d. u. 4	Kereki Gábor
" "	21	" "	Szent-Iványi Sándor
B) Körzetekben:			
Rákospalota			
Máv. telepi iskola	7	" "	Barabás István
C) Vidék:			
Dunapataj			
Unitárius templom	7 21	d. e. 10 és d. u. 3	Szolga Ferenc
Debrecen			
Unitárius templom	6	d. e. 10	Ferenc József
" "	21	" "	Dr. Abrudbányai J.
" "	21	d. u. 5	Ferenc József

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő és kiadó:
Szent-Iványi Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 317-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 5.— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: